

Yvonne van Emmerik

*Als vlinders
spreken konden*

VOOR KINDEREN
DIE ROUWEN

ALS VLINDERS
SPREKEN KONDEN

Voor kinderen die rouwen

Yvonne van Emmerik

Negende druk

th ten have

INHOUD

Voorwoord 11

DEEL 1

VOOR KLEUTERS, JONGE KINDEREN EN HUN BEGELEIDERS EN VOOR
IEDER DIE HOUDT VAN HELDERE EENVOUD

Dag lieve dode 15

Zeven dagen kleine rituelen* 16

*De eerste dag: Nu ben je dood** 16

*De tweede dag: De nacht was zo donker** 17

*De derde dag: Je naam** 18

*De vierde dag: We gaan je straks wegbrengen** 19

*De vijfde dag: We leggen bloemen bij je neer** 20

*De zesde dag: Nu wordt het stil** 21

*De zevende dag: Nu ben je zeker aangekomen** 22

Ik wou niet meer spelen zonder jou 23

*Een matje vlechten**

Bloemen voor oma 24

*Bloemenceremonie**

Ik kan je niet meer roepen 25

Heb alleen nog maar vragen

God, Joosje komt eraan 26

Gebedje

Papa's mogen niet doodgaan 27

Ik stuur je een brief aan een rode ballon* 28

De grote mensen dragen tezamen een groot verdriet 29

*Over hoe kinderen leven met vreugde en verdriet**

DEEL 2

VOOR KINDEREN IN DE BASISCHOOLEEFTIJD EN VOOR IEDER DIE
HOUDT VAN HUN GEDACHTEN EN FANTASIE

Als een leeg huis 33

Het lege gevoel waarmee je achterblijft

Als het sneeuwt moet ik aan je denken 34

Alles heeft zijn tijd 35
De donkere en lichte kanten van het leven
Lichtceremonie 37
*Honderden lichtjes zou ik willen branden**
Alle grote mensen huilen 38
Er is een kind gestorven
Mijn gedachten en mijn dromen zijn veel groter 39
*Gedachten tégen de dood**
Hoe kan dat nu? 40
Je was zo'n leuke jongen
Ik hoop dat ze je vleugels geven 41
Over wat er kan zijn na de dood
Oma is dood 42
Lieve papa 43
*Hoe moet het verder zonder jou?**
Ik hoop dat je een engel bent geworden 44
Over wat er kan zijn na de dood
Als de liefste mens wordt weggedragen 45
Bij de dood van een moeder of vader
Lieve mama ik schrijf je een brief* 46
Troost 47
Troostend antwoord
Mijn liefde zal blijven 48
Troostend antwoord
Bang 49
Verdriet maakt je soms angstig

DEEL 3

VOOR KINDEREN RONDOM TIEN JAAR EN IEDER DIE MET HEN
BEGAAN IS

Edwin, bij het horen van jouw naam 53
9 jaar na de dood van Edwin
Ik blijf altijd aan je denken 54
Ze zeggen: 'Rust in vrede' 55
Maar een kind moet spelen
Ze praten van jou God – Tweeluik I 56
Boos op God

Antwoord – Tweelui II 57
God treurt met jou mee
Als een rups al mag vlinderen 58
*Hoopvol liedje**
Goeds verspreiden – kaarsencereemonie 59
*Iedereen weet wel iets goeds van de dode**
Rust maar, rust maar 61
*Bij het graf of de asverstrooiing**
Een emmer vol tranen 62
Je verdriet uiten
Verdriet is als een boom in de winter 63
*Ooit zal het weer lichter worden**
Draag je verdriet naar buiten 64
Je verdriet uiten

DEEL 4

VOOR JONGEREN EN DIEGENEN DIE ZICH MET HEN VERBONDEN
VOELEN

Nu slaat de dood ineens op jou* 67
Wij waren samen de zee en het strand 68
Liefdesgedicht
Was het maar een boze droom 69
Maar buiten gaat het leven door
Langzaam maar zeker ontglipte je ons 70
Dood na een langdurige ziekte
Midden in het geraas 71
Dood na een verkeersongeval
Het uur dat jij doodging 72
Waar was ik toen?
Verleden tijd 73
Waarom??? 74
Boos en machteloos ben ik 75
Ik kan niets met jullie woorden 76
Zoeken naar wat er is na de dood
Op slot 77
Opgesloten in verdriet
Er is iemand die de doden opvangt 78

Zoeken naar God

Als we God eens zochten langs de andere weg 79

Begraven schat 80

*Bij een graf**

Zal ik jou ooit weer tegenkomen? 81

Dan kom je weer langzaam dichterbij 82

Gedachten in een rustig ogenblik

Bomen kunnen wachten 83

Hoopvolle vergelijking met de natuur

Ik droom voor jou de hemel 84

*Over wat je de dode toewenst**

Troost van de overkant 85

Troost van de doden

Sterf niet met mij 86

Blijf toekomst zien

De druppel in de stroom 87

*Vergelijking met water**

Je was er al vóór je werd geboren 88

*De cirkelgang van het leven**

De stroom 89

*Mensen zijn als druppels in een rivier**

Graan 90

Vergelijking met graan

DEEL 5

NOG ENKELE VERHALEN VOOR ALLE LEEFTIJDEN

Papillia 93

De mier die achter de wereld keek 96

De man die bij de hemel aankwam 98

Een fabeltje?

Lea en Tamara 100

De duif en het takje 102

De vogel 104

DEEL 6

Bij HET VERSTROOIEN VAN DE AS

Kleine rite voor een asverstrooiing* 109

Stof van de aarde* 111

We hopen dat jij ons verdriet zult begrijpen* 114

NB. Bij de titels gemerkt met * kun je bij de betreffende teksten ideeën voor symbolen en/of symbolische handelingen vinden. Dat wil zeggen dat je bij die teksten ook iets speciaals kunt doen bij de herdenking van de gestorvene of voorwerpen kunt aandragen die passen bij het moment en die iets zeggen over wat je wilt uitdrukken.

Deel 1

VOOR KLEUTERS, JONGE KINDEREN EN
HUN BEGELEIDERS
EN VOOR IEDER DIE HOUDT
VAN HELDERE EENVOUD

DAG LIEVE DODE

Dag lieve dode
we vergeten je nooit
je was veel te lief
om zo maar te vergeten
en dat we je missen
dat zul je wel weten
misschien dat we ooit
elkaar weer ontmoeten
jij gaat nu op reis
en wij moeten je groeten
het doet ons verdriet
dat jij nu moet gaan
wij wensen je dat je
opnieuw zult bestaan
in een droomland waar wij
ooit weer samenkomen
en waar mensen nooit meer
dood hoeven gaan.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De eerste dag: Nu ben je dood

Gisteren was je er nog
met je das en je muts
en je trommeltje met brood.
Je had van die leuke schoenen
en we wisten hoe je heette,
hoe je praatte, hoe je lachte,
welke liedjes je kon zingen
en nu ben je zomaar dood.

We begrijpen het niet
dat je stem en je lach
en de klanken van je lied
nooit meer bij ons zullen klinken.
Zelfs de echo is verdwenen
en je speelgoed ligt te wachten,
maar je plaats zal openblijven.
Heel de klas is vol verdriet.

Hierbij kunnen de kinderen een ‘plekje’ voor de overledene inrichten met lievelingsvoorwerpen, een foto, wat bloemetjes en dergelijke.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De tweede dag: De nacht was zo donker

De nacht was zo donker
geen sterren, geen maan,
vannacht kon ik
al dat donker niet aan.

Je kwam in mijn dromen
en iedere keer
dat ik je wou roepen,
vervaagde je weer.

De morgen brak eindelijk
door in de lucht,
de dag kwam tot leven,
maar bracht jou niet terug,

bracht enkel de leegte
met vlagen van kou,
de zon zal niet warm genoeg
zijn zonder jou.

We branden een kaarsje
en vatten zo moed,
de vlammetjes wuiven
een afscheidsgroet.

✿ De kinderen kunnen (in een kring) kaarsjes aansteken, bijvoorbeeld de een steekt het kaarsje aan van de volgende. Dat symboliseert het aan elkaar door willen geven van warmte en moed. Daarna kunnen ze de kaarsjes bij het 'plekje' van het overleden kind neerzetten.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De derde dag: Je naam

Je naam gaat van mond tot mond,
gaat door de straten,
blijft hangen in huizen,
je echo waart rond.

Je naam als een luchtballon
– zonder die draad om
je bij ons te houden –
zweeft weg naar de zon.

Je naam moet hier blijven,
dus zal ik die schrijven
en altijd weer noemen.

Je naam zal ik zingen,
met liefde omringen,
jouw naam zal ik roemen.

De kinderen kunnen nu de naam van het gestorven kind op een blad tekenen of schrijven en die naam versieren. Later kunnen ze eventueel van al die bladen een slinger maken om op te hangen in het lokaal.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De vierde dag: We gaan je straks wegbrengen

Voorafgaand aan de uitvaart

We gaan je straks wegbrengen eens en voorgoed
we vormen tezamen een droevige stoet.
Nog eenmaal kunnen we rondom jou staan
dan zal je voorgoed uit ons midden gaan,
maar niet uit ons hart, daar blijf je wel leven,
herinnering zal jou een ereplaats geven.
We vertellen van jou en onze verhalen
zullen jou weer in ons midden halen.

 De kinderen kunnen herinneringen ophalen in een kringgesprek.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De vijfde dag: We leggen bloemen bij je neer

We leggen bloemen bij je neer:
Een rode om je te bedanken, *
een oranje voor je zonnelach, *
lila voor je liedjes van verlangen, *
een roze bloem voor elke dag
dat jij de nieuwe morgen groette
en door een roze bril bezag.*

✿ De kinderen kunnen eventueel de bloemen ook zelf maken en ze dan bij het noemen van de bloemsoort bij de baar, bij het graf, bij de foto of op de plaats van het kind in de klas leggen.

ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

De zesde dag: Nu wordt het stil

Nu wordt het stil.
Wij moeten verder,
de wereld gaat gewoon zijn gang,
maar niet voor ons,
de zon schijnt bleker,
de nachten duren veel te lang.

Je plaats is leeg,
maar niemand zal er
doen alsof jij niet bestaat.
We zien je niet,
maar toch: je bent er,
omdat zo veel nog van je praat:

de lege stoel,
je dichte boeken
en de verhalen die er gaan.
Je hoort bij ons,
waar je ook heen gaat,
bij ons blij je voorgoed bestaan.

✿ De kinderen kunnen een kort briefje naar de ouders van het overleden kind schrijven, bijvoorbeeld over hoe zij hun groeps-
genootje meegemaakt hebben of erover tekenen. Die briefjes zou
een delegatie van de klas naar de ouders kunnen brengen om
troost te brengen.